

Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Департамент науки і освіти Харківської обласної військової адміністрації
Національна академія педагогічних наук України
Північно-Східний науковий центр Національної академії наук
України і Міністерства освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (Україна),
кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)
Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби (Україна)
Кардіфський університет Метрополітан (Велика Британія)
Вестмінстерський університет (Велика Британія)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (Китайська Народна Республіка)
Університет імені Неджметтіна Ербакана (Туреччина)
Інститут публічного адміністрування при Університеті Миколаса Ромеріса (Литва)
Центр музично-освітньої майстерності (Париж, Франція)

МАТЕРІАЛИ

**VII Міжнародної науково-практичної конференції
«ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ
ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»
«PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEMS OF
HIGHER AND SECONDARY EDUCATION IN THE CONDITIONS
OF MODERN CHALLENGES: THEORY AND PRACTICE»
(м. Харків, 16 – 18 березня 2023 року)**

**Харків
2023**

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

Редакційна колегія:

Білик В. М. – к-т пед. наук, доцент кафедри кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Кін О. М. – д-р пед. наук, доцент кафедри кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ткачова Н. О. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Якімова М. Е. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 5 від 18.05 2023 року)*

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 16–18 березня 2023 р.) / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. 1162 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

© Харківський національний
педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди, 2023

Драгунова М. Б., Нечаєв М. П. Особливості надання якісних освітніх послуг в закладах вищої медичної освіти в умовах сучасних викликів.....	735
Дрозд М. П. Методи формування духовно-моральних цінностей здобувачів вищої педагогічної освіти.....	737
Думбур О. А., Ткачова Н. О. Креативне мислення як педагогічна категорія.....	738
Євтушенко Н. С., Твердохлєбова Н. Є., Сухенко О. В. Педагогічні особливості підготовки майбутніх фахівців за спеціальністю «Цивільна безпека»	740
Єльнікова Н. І. Формування та розвиток орфоепічної компетенції в майбутніх працівників правоохоронних органів.....	743
Ємець А. А., Коваленко О. М. Проблеми фахової підготовки майбутнього учителя початкових класів в умовах сьогодення.....	746
Жога Р. А. Специфіка персонального освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва без початкової музичної освіти.....	748
Жуков В. П. Актуальність проблеми формування етико-партисипативної культури майбутніх учителів.....	751
Задоя С. Ю Змістовий і дефінітивний аналіз поняття «розвиток творчого потенціалу учнів» у процесі бандурного музикування.....	753
Зарубенко О. Г., Зеленська Л. Д Показники естетичної вихованості майбутніх учителів.....	755
Захарова В. В. Підвищення рівня правової культури молоді в освітньому процесі України.....	758
Звєкова С. М. Методи формування дослідницької компетентності в майбутніх бакалаврів спеціальної освіти.....	760
Іванова В. Ю. Формування самоосвітньої компетентності майбутніх молодших бакалаврів музичного мистецтва в площині культурологічного підходу.....	763
Ільченко О. Ю Реалізація принципу академічної доброчесності при підготовці здобувачів вищої освіти.....	765
Іонова О. М, Ма Лі, Чень Цюнцюн Компетентнісний підхід до підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва.....	769

інших людей. Учасники дебатів мають можливість висловити свої погляди на різні питання, пов'язані з правом, і довести свою правоту за допомогою аргументів і фактів. Мозкові штурми дають можливість спільно розв'язувати різноманітні правові задачі, що сприяє розвитку творчого мислення та вмінь шукати нестандартні рішення. Рольові ігри дають можливість відчувати себе в ролі адвоката, судді, прокурора тощо, що сприяє розвитку навичок переконання та використання правових норм у практичних ситуаціях.

Для підвищення рівня правової культури молоді важливо також забезпечити доступність правової інформації. Для цього можна створити спеціальні інтернет-ресурси, які б містили тлумачення законодавства України, прав та обов'язків громадян, веб-семінари, онлайн-курси, відеолекції та інше. Такі ресурси мають бути доступні і зрозумілі для молоді.

Підсумовуючи вищезазначене, можемо стверджувати, що підвищення рівня правової культури в освітньому процесі є важливим завданням для розвитку правової держави в Україні. Для його досягнення необхідно здійснювати комплексні заходи, які б сприяли формуванню в молоді свідомого ставлення до правових норм та цінностей, активному залученню її до навчального процесу та розвитку правових здібностей. Загалом, виховання правової культури молодого покоління є складним та довготривалим процесом, який потребує співпраці різних суб'єктів, включаючи урядові органи, освітні заклади та батьків.

Список використаних джерел

1. Правове виховання в сучасній Україні: монографія / за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Х. : Право, 2010. 368 с.
2. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: монографія. Х. : Право, 2009. 352 с.
3. Указ Президента України № 992/2001 від 18 жовтня 2001 року Про Національну програму правової освіти населення URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/992/2001#Text>

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Звєкова С. М.

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Ізмаїльський державний гуманітарний університет,
м. Ізмаїл, Україна

Нові умови в галузі освіти вимагають оновлення її змісту, упровадження інноваційних форм і методів навчання, підвищення вимог до якості професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема і в галузі спеціальної освіти. Наголосимо на тому, що професійна успішність, досягнення високого рівня конкурентоспроможності значною мірою залежать від здатності здобувачів вищої освіти до наукового пошуку. Окреслене актуалізує проблему формування дослідницької компетентності майбутніх бакалаврів спеціальної освіти. Саме володіння цією компетентністю дає можливість фахівцям постійно розширювати

власні знання, поглиблювати досвід, удосконалювати себе як професіонала-дослідника.

Сьогодні проблема навчання дітей із особливим освітніми потребами вийшла за межі корекційного підходу, а пошук стратегій підготовки фахівців, здатних її розв'язувати, є дотичним до сфери професійної підготовки. Варто зазначити, що сучасний фахівець у галузі спеціальної освіти має вміння досліджувати традиційні та інноваційні підходи, принципи, цілі, методи, засоби розвитку та виховання дітей із особливими потребами, вносити власні інноваційні прийоми підвищення ефективності гармонійного розвитку дошкільників та молодших школярів.

Немає сумніву, що людина народжується з потребою вивчати довкілля, а дослідження допомагають їй не лише усвідомлювати навколишню дійсність, а й розвивати себе. Крім того, у процесі дослідження формується науковий світогляд, уміння самопізнання, здатність до самовдосконалення.

Слід наголосити на тому, що в наукових працях, зокрема М. Князян, Н. Мирончука дослідницька діяльність здобувачів вищої освіти розглядається як система цілеспрямованих організованих дій, яка заснована на свободі творчості та самостійному здобутті знань, у результаті чого студенти набувають досвіду наукової роботи, у них формуються якості дослідника, а також відбувається розвиток здатності до розробки інновацій та їх упровадження в нестандартних ситуаціях професійної діяльності [3; 4]. На думку науковців (М. Князян, В. Силантьєва, А. Млинчик), дослідницька діяльність спрямована на формування знань і творчих цінностей студентів, умінь персоналізувати та диференціювати освітній процес відповідно до особливостей учнів, самостійну організацію наукових досліджень, творчу колективну роботу [3].

Зазначимо, що важливими функціями дослідницької діяльності майбутніх бакалаврів спеціальної освіти є такі, як: розвиток логічних засобів пізнання (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, аналогія, визначення та розмежування понять тощо); формування вмінь здійснювати пошук інформації, оцінювати її, відбирати та структурувати, отримувати емпіричні дані безпосередньо з досвіду роботи з дітьми з особливими освітніми проблемами, формулювати цілі та завдання дослідження, планувати свою дослідницьку діяльність, проектувати, організовувати та контролювати дослідження; активізація здатності до самоорганізації та самостійного навчання; розвиток умінь роботи в команді, готовності адекватно реагувати на критику однолітків, толерантно ставитися до соціальних, культурних та особистих відмінностей; формування вмінь координувати викладацьку та дослідницьку діяльність у громаді (організація, взаємодія, розподіл обов'язків, прийняття та реалізація рішень); актуалізація здатності сприймати критику, критикувати себе, демонструючи культуру наукової дискусії.

Натомість дослідницька компетентність є цілісною, інтегративною якістю особистості, яка поєднує знання, вміння, досвід, ціннісні, відносини та дослідницькі якості і виражається в бажанні та здатності здійснювати дослідження з метою здобуття нових знань [2]. На наш погляд, дослідницька компетентність майбутнього бакалавра спеціальної освіти відображає здатність здобувачів вищої

освіти самостійно виконувати різні види дослідницьких робіт відповідно до визначеної проблеми та мети.

Важливими шляхами формування дослідницької компетентності в майбутніх бакалаврів спеціальної освіти є навчально-дослідницька, науково-дослідницька діяльність, самостійна робота та творча робота. Зазначимо, що навчально-дослідницька діяльність має на меті досягнення здобувачами вищої освіти суб'єктивно нових знань у сфері спеціальної освіти, тоді як науково-дослідницька – набуття об'єктивно нових знань та вмінь, що дають змогу розв'язувати важливі науково-практичні проблеми у цій галузі.

На нашу думку, є доцільним упровадити в освітній процес закладу вищої освіти систему дослідницьких завдань, які класифікуються відповідно до рівня складності, самостійності й творчих здібностей студентів та дають можливість забезпечити поступовий перехід від суто навчально-дослідницької до науково-дослідницької діяльності. Саме тому на початковому рівні має сенс пропонувати студентам виконати ознайомлювально-аналітичні завдання, які передбачають пошук джерел, вивчення нової інформації, аналіз, коментування позицій науковців із проблем спеціальної освіти. Наприклад, знайдіть наукові праці, у яких відображаються методи та прийоми розвитку мовлення дошкільників, розробіть власний каталог, напишіть анотацію до кожного з джерел.

До другого рівня є доречним, на наш погляд, віднести модифікаційно-моделюючі завдання, котрі мають на меті внесення студентами певних ефективних змін до вже існуючих методів корекції спілкування, діяльності та поведінки дітей. Наприклад, проаналізуйте науковий підхід до розв'язання проблеми раннього навчання англійської мови дітям у ракурсі логопедії та запропонуйте власні прийоми активізації пізнавальної мотивації, позитивних емоцій дошкільників та учнів молодшого шкільного віку.

Третій рівень містить дослідницько-творчі завдання, що спрямовують на розробку власних прийомів та їх систематизацію заради прицільного впливу на розвиток дітей, досягнення позитивних зрушень у їхній навчальній діяльності. Так, здобувачам вищої освіти є доцільним запропонувати розробити програму виховного заходу з метою розвитку, наприклад, фонематичного слуху дошкільнят. Не менш важливим є й завдання щодо утворення серії уроків для активізації усного україномовного мовлення молодших школярів.

Отже, забезпечити послідовність формування дослідницької компетентності майбутніх бакалаврів є доцільним із використанням потенціалу таких видів діяльності, як-от: самостійна робота, творча робота, навчально-дослідницька діяльність, науково-дослідницька діяльність, диференціюючи водночас дослідницькі завдання згідно з їх складністю, до таких рівнів: ознайомлювально-аналітичний, модифікаційно-моделюючий, дослідницько-творчий.

Список використаних джерел

1. Вернидуб Р. М. Формування дослідницької компетентності щодо студентів бакалаврів педагогічних університетів. *Рідна школа*. № 6. 2012. С. 58-62.
2. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. 2008. № 3. С.23-30.

3. Князян М. О., Силантьєва В. І., Млинчик А.В. Дослідницька діяльність як метод формування у бакалаврів та магістрів філології готовності до застосування технологій мультимедіа. *Актуальні питання у сучасній науці*. № 1 (7), 2023. С. 386-396.

4. Мирончук Н. М. Зміст та форми дослідницької діяльності студентів у процесі педагогічної підготовки у ВНЗ. *Дослідницький компонент у діяльності загальноосвітніх навчальних закладів та позашкільних закладів освіти: ретроспектива і перспектива*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (21 листопада 2013, м. Київ). К. : Інститут обдарованої дитини, 2013. С. 170-176.

ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПЛОЩИНІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ

Іванова В. Ю.

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Ізмаїльський державний гуманітарний університет,
м. Ізмаїл, Україна

Сьогодні від майбутніх фахівців-музикантів вимагається бути медіаторами культур, ознайомлювати світову спільноту, дітей і молодь із досягненнями української та зарубіжної музики; саме тому особливої важливості набуває реалізація культурологічного підходу до формування самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів.

У контексті зазначеної проблеми слід насамперед зазначити, що поняття «культура» відображає сукупність цінностей (духовних і матеріальних), що створені протягом усієї історії людства. Культура віддзеркалюється в організації життєдіяльності як суспільства, так і окремих індивідів [1, с. 182]. Саме у смисловому полі культури як духовного базису соціуму кожна людина творить себе, розкриваючи власну неповторність та сприяючи еволюції людства.

У смисловому полі культурологічного підходу формування духовної культури стає надзвичайно важливим, оскільки культура є відображенням загальнолюдських цінностей, які були сформовані протягом соціально-історичного розвитку людства. Саме культура дає можливість зберігати й передавати цінності «від покоління до покоління, від народу до народу, від суспільства до особистості» [2, с. 13].

Культурологічний підхід у аспекті формування самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів музичного мистецтва орієнтує на вияв поваги до культурної спадщини різних народів світу, інтересу до культурного плюралізму. Важливим є виховання у здобувачів вищої освіти прагнення до співпраці з представниками інших культур у галузі музики, взаємообміну досвідом, емоціями.

Важливого значення саме в площині вказаного підходу набуває оволодіння знаннями про досягнення в мистецтві, зокрема й у музичному, його відомих діячів, про внутрішню неоднорідність представників різних культурних груп.